

Dolgo, vroče poletje v Lakošu | Hosszú forró nyár Lakosban

László
Herman

... a gátnak lehelyezett homokakadályt a
hőmpölygő,
s gyakran oly nehezen kezelhető
gondolat-folyamot, hiszen
mégiscsak a Víz az Úr.

... sipina, ki jo z vrha jezra odplaknejo narasli
valovi,
pogosto tako neustavljivi
kot tok misli, kajti
navsezadnje je Voda Vladar

Lajos Bence, *Herman Lacinak a 60-ra* |
Laciju Hermanu za 60 let
 Lendva | Lendava, 2021

*Tako kot vsaka črta, vsak nanos barve,
je tudi ta razstava posvečena tebi, Mateja.*

*Mint minden vonal, minden festékelvitel,
ez a kiállítás is neked szól, Mateja.*

Laci

Ljubljana, 2023

László Herman

Dolgo, vroče poletje v Lakošu

Hosszú forró nyár Lakosban

Herman László – Laci (1961-ben született) legújabb festményesorozatában saját fiatalságának emlékezetében merül el. Visszatér a szülőföldjére, Muravidékre, a Fekete ér partjára, ahol gyermekkorát és fiatal felnőttkorát töltötte. A faluban eredő patak Lakos közelében a Lendvába ömlik. Az 1970-es években és az 1980-as évek elején még lehetett ott úszni. Laci újra és újra beleszeretett a lányokba, akik a falu „nem hivatalos” uszodájában úsztak. A fürdőzők nem viszonzták a vonzalmát, bármennyire is vágyott rájuk a zárkózott és esetlen fiatalember. A csálódott művész negyven évre a feledés homályába taszította naiv ifjúkori szenvedélyét és első szerelmes érzéseit.

Idén az emlékek mélységébe tér vissza egy üvegben és üvegre készített gyönyörű képsorozattal. A színeket erőteljes kifejezőeszközként használja. Egy szokatlan technikával, amelyet fúzióknak nevez, színes üvegdarabokat állít össze a műtermében, és további színeket ad hozzájuk. Ez olykor bensőséges, de néhány műben egészen monumentális, szinte mitikus hatást kelt.

Idézzük fel Daphné és Apolló történetét. Isten és nimfa egyaránt Ámor kegyetlen tréfájának áldozata. A szárnyas szerelmi ügynök gyűlöletet ébresztett a lányban és szerelmet Apollóban. Daphné úgy került el a bosszantó udvarlást, hogy babérbokorra változtatta magát. Apollót mélyen megrázta ez a végzetes metamorfózis. Amikor Ámor varázslatának ereje szertefoszlott, gallyakból koszorút font és azt tragikus szerelmének emlékére viselte a fején.

A kék és levélzöld színű varázslatosan szép műalkotásokból álló sorozat a Laci-koszorú. Nádszálakból fonták, és egy férj emlékeit idézi, aki egykor maga is Ámor nyilainak céltáblája volt.

Egy olyan időszakban, amikor a címlapok ismét a háborúval vannak tele, és az amatőr proféták megint világvégét jósolnak, Herman festményei nosztalgikus tapasztként hatnak az emlékezés sebeire.

Herman László mára megöszült és boldog házasságban él. Két lánya is van, akik olyan idősek, mint ő volt, amikor a Fekete-patak nádasában sétált és a szerelemről álmodott. Megtanulta elfogadni, hogy a patakparton fürdőző nők gyönyörű jelenetei visszavonhatatlanul eltűntek. A világ megváltozott. Akár csak a múltban, két dologért ma is érdemes harcolni: az emlékezetért, amely meghatároz bennünket, és a szeretetért, amely értelmet ad az életünknek. Ez a kiállítás lényege.

László Herman – Laci (r. 1961) se je v svoji najnovejši seriji slik potopil v spomin na lastno mladost. Vrnil se je v svoje Prekmurje, ob breg potoka Črnc (Fekete ér), kjer je preživil najstniška leta in čas zgodnje odraslosti. Potok, ki izvira v vasi Bratonci, se v bližini Lakoša izljuje v Ledavo. V sedemdesetih in zgodnjih osemdesetih letih prejšnjega stoletja se je tam blizu še dalo plavati. Laci je takrat hodil v srednjo šolo v Ljubljano in je med tednom bival v internatu. Ob koncih tedna se je vračal domov in se vedno znova zaljubljal v dekleta, ki so se kopala v neuradnem vaškem kopališču. Kopalke mu ljubezni niso vračale, naj je zadržani in nerodni mladenič še tako hrepenel. Naivno mladostno strast in prve občutke zaljubljenosti je razočarani mladi mož pospravil v skrinjo pozabe za dobrih štiridesetih let.

S serijo čudovitih podob, ki jih ustvarja v in na steklu, se letos vrača v tolmun spominov. Tehnološki postopki so osnova za premišljene likovne kompozicije, v katerih se razbiti koščki znova sestavijo v celoto. Ta deluje včasih intimno, v nekaterih delih pa učinkuje kar monumentalno, skoraj mitsko.

Spomnimo se na zgodbo o Dafne in Apolonu. Oba, bog in nimfa, sta žrtev Kupidove krute šale. Krilati ljubezenski posrednik je v dekletu prižgal sovraštvo, v Apolonu pa zaljubljenost. Dafne se je nadležnemu dvorjenju izognila tako, da se je spremenila v lovorjev grm. Apolona je ta usodna metamorfoza globoko pretresla. Ko se je moč Kupidovega uroka razblinila, je iz vejic spletel venec in ga nosil na glavi v spomin na tragično ljubezen.

Serija sinjih in listnato zelenih čarobno lepih umetnin je Lacijev venec. Spleten je iz trsja in ločja spominov moža, ki je bil tudi sam nekoč tarča Kupidovih strelic.

V času, ko vojna spet polni naslovnice in amaterski preroki znova slutijo konec sveta, so Hermanove slike nostalgični obliž na rane spomina.

Danes je László Herman popolnoma siv in srečno poročen. Je tudi oče dveh hčera, ki sta stari toliko, kot je bil nekoč star on, ko je stopal čez trsje ob Črnem potoku in sanjal ljubezen. Naučil se je sprejemati dejstvo, da so prelepi prizori kopalk ob potoku nepovratno minili. Svet se je spremenil. A kot nekoč, se je tudi danes vredno boriti za dvoje: za spomin, ki nas določa, in za ljubezen, ki nam daje smisel. V tem je pomen te razstave.

Ciril Horjak

Lovorike | Babérok

Kombinirana tehnika | vegyes technika, 70 × 51 cm, 2022

Raz-očaranje | Csaló-dottság
Kombinirana tehnika | vegyes technika, 70 × 51 cm, 2022

Mitološki odsev | Mitológiai tükör
Kombinirana tehnika | vegyes technika, 70 × 51 cm, 2022

Tempelj spomina I | Emlék templom I
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 70 × 51 cm, 2022

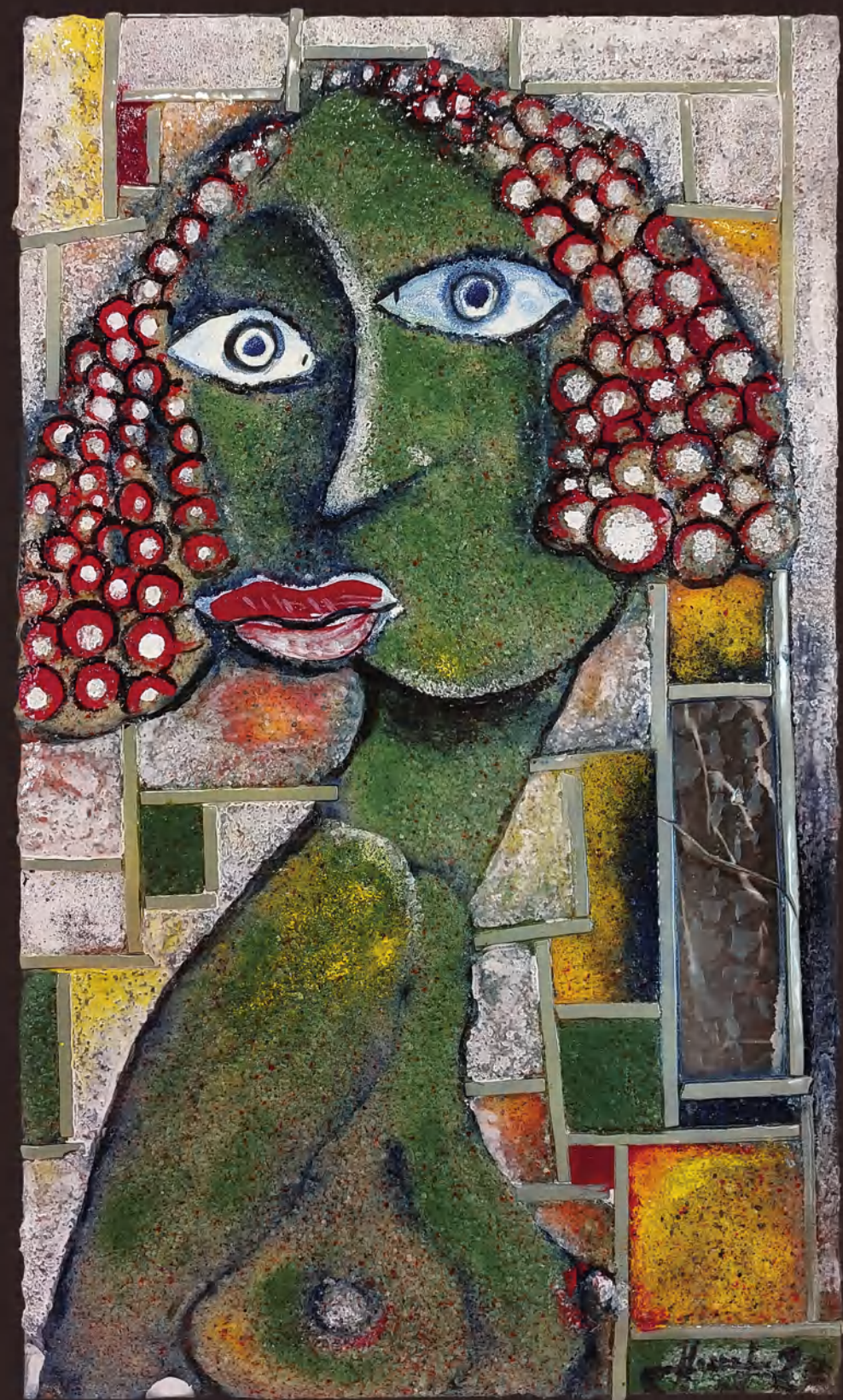
Tempelj spomina II | Emlék templom II
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 70 × 51 cm, 2022

Izlet | Kirepülés
Kombinirana tehnika | vegyes technika, 51 × 35,5 cm, 2022

Daphne | Daphné
Kombinirana tehnika | vegyes technika, 50 × 22,5 cm, 2022

Dolgo, vroće poletje v Lakošu | Hosszú forró nyár Lakosban
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 49 × 29 cm, 2021

Zelene tančice | Zöld fátylak
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 48 × 36,5 cm, 2021

Tančice | Fátylak
Kombinirana tehnika | vegyes technika, 48 × 41 cm, 2021

Modra ikona | Ikon kékben
Kombinirana tehnika | vegyes technika, 49 × 41 cm, 2021

Zelena ikona I | Ikon zöldbén I
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 48,5 × 34 cm, 2022

Zelena ikona II | Ikon zöldbén II
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 48 × 36,5 cm, 2021

Dvojčici | Ikrek
Kombinirana tehnika | vegyes technika, 50 × 35 cm, 2022

Nimfa | Nimfa
Kombinirana tehnika | vegyes technika, 47 × 34 cm, 2021

Dekle, ki plava v vetru | Egy lány lebeg a szélben
Kombinirana tehnika | vegyes technika, 45 × 31 cm,
2021

Slovo od poletja | Búcsú a nyártól
Kombinirana tehnika | vegyes technika, 47 × 29,5 cm,
2021

Drevo | Egy fa
Kombinirana tehnika | vegyes technika,
51 × 18 cm, 2021

Cvetlica | Egy virág
Kombinirana tehnika | vegyes technika,
51 × 18 cm, 2021

Umetni biseri | Masterséges gyöngyök
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 49 × 30 cm, 2021

Dvojni akt z golobico | Kettős női akt egy galambbal
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 47,5 × 38 cm, 2021

*Bikini (Gornji in Dolnji) |
Bikini (Felső és Alsó)*
Kombinirana tehnika | vegyes technika,
51 × 18 cm, 2020

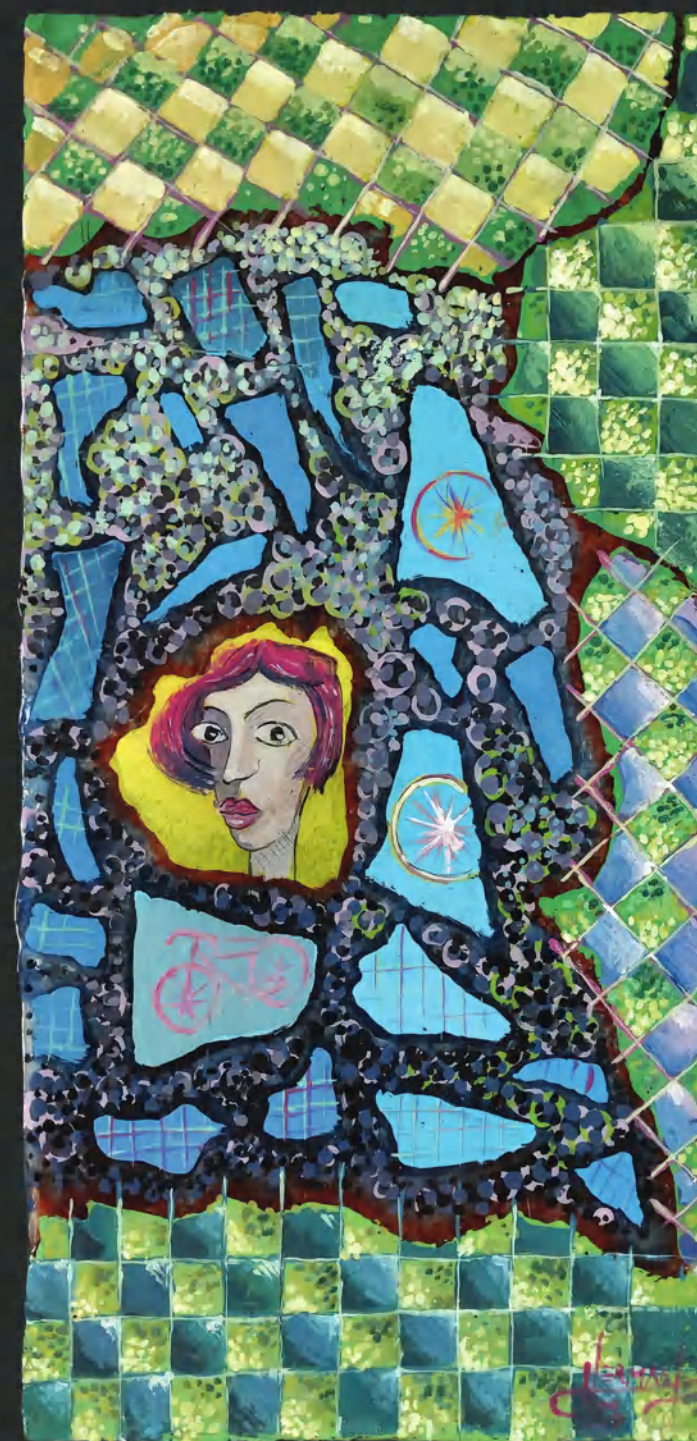
Ustnice | Ajkak
Kombinirana tehnika | vegyes technika,
51 × 18 cm,
2020

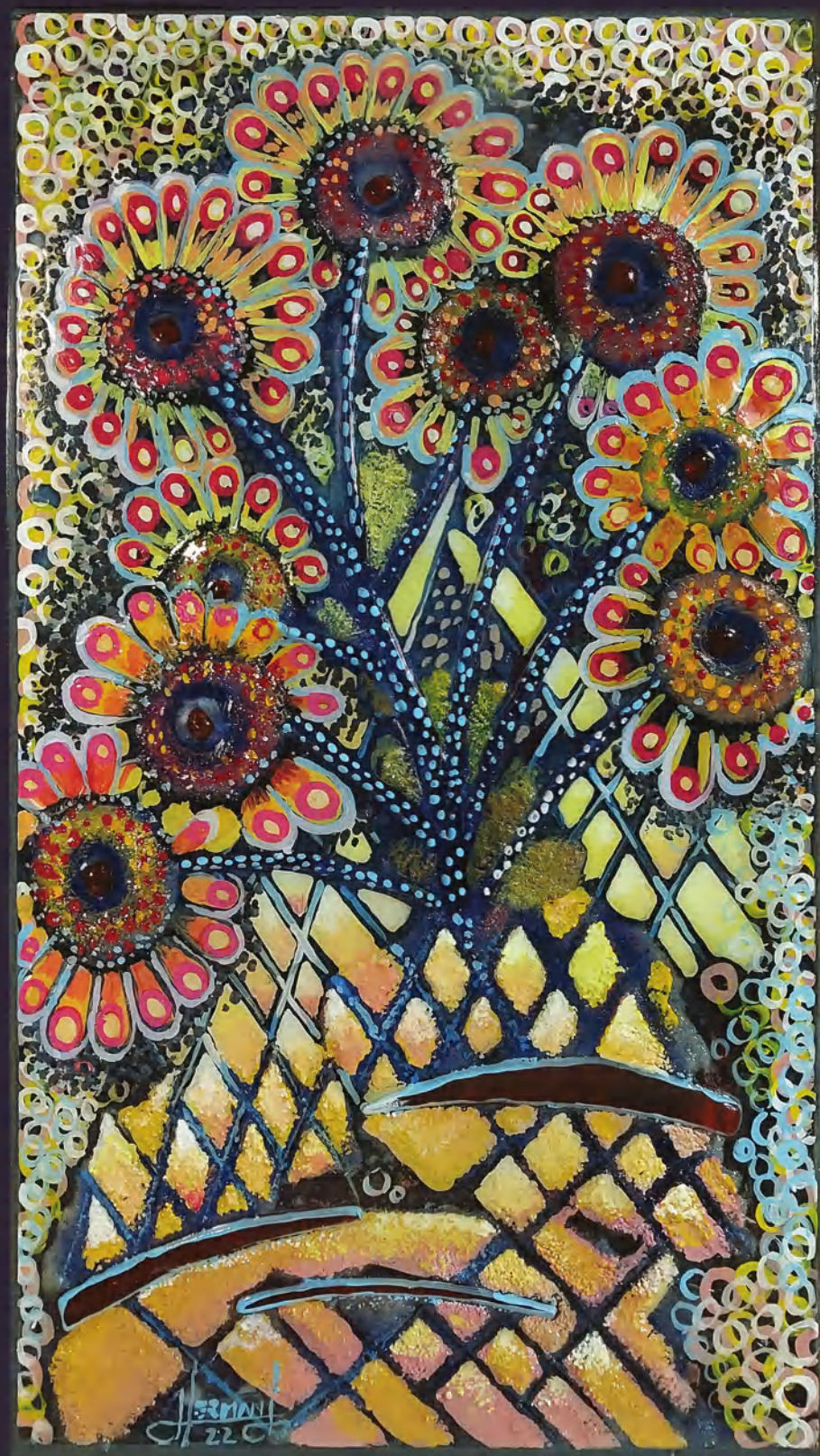
*Lepotica in kolo (Bog vendarle obstaja!) |
A szépség és a bicikli (Isten létezik!!)*
Kombinirana tehnika | vegyes technika,
43,5 × 15,5 cm, 2020

Ptica stalnica | Otthonos madár
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 50 × 24 cm, 2022

Črepinje spomina | Az emlékek szilánkjai
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 48 × 23 cm, 2022

Julijski šopek | Július csokor
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 45 × 29 cm, 2022

Poletna vročica | Nyári kánikula
 Kombinirana tehnika | vegyes technika, 51 × 35 cm, 2022

Ciril Horjak

Predolgo poletje Laszla Hermana – Lacija

1. Potok Laszlove mladosti

Arheologi vedo, da je nedaleč od Lendave vas Lakoš in da je tam blizu arheološko najdišče, ki sega v bronasto dobo. A razen arheologov Slovenci tega malega kraja skoraj ne poznajo. Lakoša sta celo dva: Gornji in Doljni. Lahko bi bili trije, pa bi jih poleg domačinov in že prej omenjenih arheologov poznali le še reševalci križank. Laszlu, ki se je leta 1961 v tej vasi rodil, pa je bil Lakoš ves svet. Šele v najstniških letih je spoznal, da je svet veliko večji. Domači kraj je prvič zapustil, ko je bil star petnajst let. Obiskoval je Srednjo šolo za oblikovanje v Ljubljani. To je bila (in še vedno je) imenitna umetniška šola. Laci se je učil risati, slikati, vadil je aritmetiko in se na pamet učil geografijo. A še vedno je bil po tihem prepričan, da ima zemeljska obla svoj začetek prav v Felsőlakosu, kot kraju pravijo domačini.

Laci, fotografirano ok. leta 1980

Mimo vasi teče potok. Kot vsaka reč v teh krajih ima tudi ta potoček dve imeni, slovensko in madžarsko: Črnec in Fekete ér¹. Temno ime je dobil, ker dež vanj splakuje črne usedline iz loga pri Bratoncih. Toda kljub imenu je bila pred štiridesetimi leti voda v potoku dovolj čista, da so se mladi v njem kopali. Za to je bil primeren kraj pri mostu v Doljnem Lakošu, kjer dna ni pokrival mulj, ampak prodniki. Na bregu je raslo trsje in ločje.

Kopanje v Črncu pri Doljnem Lakošu, začetek 60. let prejšnjega stoletja. Moški s kopalno kapo je pesnik Sándor Szűnyogh.

Vir: Facebook stran Lendarva nekoč- Lendva a múltban, (MNMI-ZKMN)

V vročih poletjih je cvetober vaških deklet pokazal dovolj kože, da so fantje tja hodili past zijala. Laszlo Herman se je – jasno – tu prvič zaljubil. In ne samo enkrat, ob tem potoku se je zaljubljal večkrat, vedno s približno enakim neuspehom. V poletnih popoldnevih, ki so se prevešali v večere, se začenja zgodba Lacijevih podob².

2. Spomin in ljubezen

Mínilo je štirideset let in Laszlo je nenadoma postal arheolog lastne- ga spomina. Navdahnjen z najstniškimi doživetji je v preteklih dveh letih (2021 in 2022) v svoji nenavadni tehniki ustvaril več kot sedemdeset slik. Skrivnostna motivika je do neke mere uganka tudi avtorju samemu. Mnogo pogovorov z umetnikom je bilo potrebnih, da sem doumel, zakaj so njegove slike takšne, kot so. Pogovarjala sva se včasih sama, pogosto pa tudi v druž- bi Lacijevih prijateljev in znancev: vinarjev in pesnikov, veleposestnikov in vaških posebnežev. Zdaj stvari razumem in vem, da je Laci to serijo moral naslikati. V besedilih o umetnosti pisci prepogosto uporabljajo besedno zve- zo „notranja nuja“, a ta za Laszla ni floskula, pri njem gre zares³.

Ko poskušam pisati o slikah iz *Dolgega, vročega poletja v Lakošu*, me prega- njata dve besedi. Prva je spomin, druga je ljubezen. Problem je, da sta besedi premalo natančni. Tudi za drugimi velikimi besedami, kot so domoljubje, zanos, zvestoba ..., si je težko predstavljati konkretne podobe. Za zastorom besed ti pojmi obstajajo le kot nejasna meglica misli in občutkov, ali pa jih sploh ni. Lacijeva žena Mateja je v svoji pesniški zbirki⁴ zapisala:

Kako mučni so trenutki,

ko ostaneva brez besed.

Če želimo opisati čarobne podobe slikarjeve mladosti, bo treba poiskati prave besede. Z Lacijem sva se domislila rešitve – na pomoč sva poklicala pesnika.

3. Fotografiranje del za katalog

Nedelja popoldan, zimsko vreme je mrzlo in vlažno. Počitniška hiša Laszla Hermana je tiha in mračna. Z največjim živečim madžarskim pe- snikom Lajosom Bencejem sediva v dnevni sobi Laszlovega vikenda. V sobi sva sama, ker je Laszlo spodaj, v kleti. Tam ima svoj delovni prostor, kjer sestavlja okvirje za slike. Ko sliko opremi z okvirjem, jo po zavitih stopnicah prinese v dnevno sobo. Z Lajosom sva pripravljena. Sliko postaviva na poli- co. Lajos je na obisk prišel zato, da bi pomagal pri iskanju besed za naslove, a sem ga prosil, naj pomaga pri fotografiranju del za katalog. Sva usklajen tandem. A slikam ni videti konca. Z Bencejem kričiva: „Dovolj je, ne bova uspela vseh fotografirati!“

„Dajta fotkat hitreje! Spodaj imam še kakšnih dvajset slik!“, risba: C. H., 2022

Ko se neumorni ustvarjalec spusti po stopnišču po nove kose, potožim: „Laci preveč dela.“ Bence pa postavi eno od slik na polico, prime luč v roko in reče: „Tudi ta je dobra. Fotografiraj!“ Končamo pozno zvečer. Z Lacijem morava v Ljubljano. Delo bomo morali nadaljevati naslednjič. V dnevni sobi je postavljenih petdeset del, ki smo jih uspeli fotografirati, še petnajst jih je v kleti. Laci pravi, da jih je še kakšnih dvajset ali trideset v Ljubljani. Laci res preveč dela.

4. Motivi žensk in rastlin

Čisto stvarjenje je,

če drobni brst vzbrsti

v majhno življenje, preživi

stvarnika muke,

*težo, strast srčnega objema.*⁵

Motivov kopalk in kopalcev v slikarstvu ne manjka. Japonski grafiki, in- dijski miniaturisti iz osemnajstega stoletja, Nizozemec Rembrandt, Francoz Ingres, mnogi impresionisti in postimpresionisti – vsi so radi upodabljali gole ženske, ko se kopajo. Posebej velja omeniti Edgarja Degasa in Mary Cassatt, ki sta ustvarjala posebej nežne in intimne prizore umivanja. Tudi modernista Cézanne in Picasso sta naslikala niz motivov golih kopalk in se pridružila dolgi vrsti ustvarjalcev podobnih motivov. Pri teh dveh avtorjih lahko ločimo dva izrazito moderna pristopa: Cézanna je strastno zanimala forma, Picassa pa poleg forme tudi strast sama. Laci s svojo najnovejšo serijo nadaljuje svoje delo zapisan slednji tradiciji. Ženske slika same ali v paru, pogosto obdane z rastlinjem. Lajos Bence pravi, da mu je rastlinske motive svetoval on sam. „Ne moreš slikati samo žensk, moraš dodati zelenje.“ Zapletena tehnična metoda dela je kot naro- čena za tako sestavljanje. Herman pri delu kombinira posebne barve in ste- kleni prah. Obvlada tehnološki postopek in likovno metodo ter v prepletu obeh gradi celoto.

Za zgradbo slik *Dolgega, vročega poletja v Lakošu* so oblike pomembnejše od barv. Podobe ne bi izgubile jasnosti risbe, tudi če bi jih pogledali skozi črno-belo lečo. Ko pa Herman uporabi barve, so te večinoma iz zelenega in modrega spektra. Postavlja jih ob rjave tone z rumenimi poudarki. V tej seriji barva nosi čustva.

5. Zelene kože

Zelena in modra pri Hermanu zasedata posebno mesto. Obe se pojavljata v mnogih odtenkih in kombinacijah, a v večini slik modrine igrajo drugo violino. Laszlo Herman ne išče komplementarnih kontrastov v rdečih in rdečeoranžnih tonih. Te v svojih slikah uporabi le za vzorec. Iz rjavkastih in sivih delov podob že zelena s simultanim kontrastom izzove svoje toplo nasprotje. Zelena na Hermanovih slikah živi v mnogih različicah. Kromo- ksidno zelena, listnato zelena, rumenozelena, modrozelena, sivozelena, oliv- no zelena, smaragдно zelena, limonsko zelena ... Laci ne slika neskončnih variant zelene le v listju, ločju in lovoru, ampak tudi v koži deklet. Vse kože žensk so brez izjeme te barve. „Zelene jih slikam, ker so me zastrupljale,“ reče, ko govori o tem, kako ga je obsedala misel na dekleta. Nobena mu ni vračala ljubezni. Za to je bil gotovo kriv sam. Ni znal pisati lepih pisem. Mladenk še ni znal nagovoriti s samozavestjo, ki odpira vrata srca. Štiri de- setletja pozneje je Laszlo že zelo siv in zelo srečno poročen. Njegovi znanci in prijatelji se poslavljajo in ločujejo, njegov zakon pa je zavidljivo trden. Zakaj je moral priklicati spomin prav zdaj? Je to inventura prvih zaljublje- nosti? Način, kako ohranjati plamen večne strasti? Zgodnja čustva dolgih lakoških poletij je Laci shranjeval v omare najbolj skritih spominov. V kraj svoje zgodnje mladosti se vrača, ko sta njegovi hčeri stari toliko, kot je bil nekoč star on, ko je stopal čez trsje ob Črnem potoku in sanjal ljubezen. Naučil se je sprejemati dejstvo, da so prelepi prizori kopalk ob potoku ne- povratno minili. Svet se je spremenil in madžarski deček iz Lakoša se je spremenil z njim. Njegove slike pa dokazujejo, da se je danes, tako kot ne- koč, vredno boriti za dvoje: za spomin, ki nas določa, in za ljubezen, ki nam daje smisel.

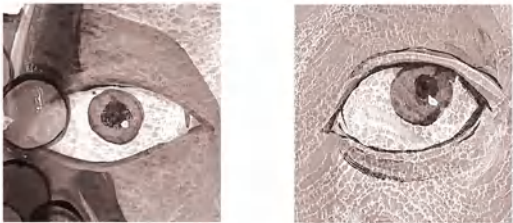
6. Oblike oči

Laszlo je iz temnega potoka svoje pubertete prinesel poglede deklet in jih oblikoval v sveže, skrivnostne podobe. Izza grmičevja v nas zrejo velike oči. Gledamo jih stari petnajst ali šestnajst let. Pod pasom imamo premalo izkušenj in preveč poženlja, zato nam srce podivja, ko skozi špranje med vejami uzremo dekliske prsi. Poleg prsi imajo v Lacijevem opusu oči prav posebno mesto. Slika jih široko odprte z velikimi beločnicami. Oriše jih z ovalnimi oblikami s priostreni- mi robovi. Zgornje veke se redko dotikajo zenic, zato oči dajejo občutek, da boljčijo v prazno. Spominjajo na srepe obraze mezopotamskih figur in vzvišene poglede bizantinskih dvorjanov.

Levo: Sumerski kipeč častilca, okoli 2900–2600 pr. n. št., desno: Cesarica Teodora, mozaik iz Ravene, 5. stoletje

Na nekaterih slikah Laci oči oblikuje tako, da so zgornje veke rahlo spuš- čene. Takrat so izrazi njegovih deklet otožni in zapeljivi. Obraz njegove Modre ikone deluje nadzemeljsko in zasanjano.

Levo: Modra ikona, detalj, desno: Zelena ikona I, detalj

V pomembnem delu opusa je Laci gradil svojo likovnost ploskovito. S po- močjo geometrijskih oblik, ki si jih je sposodil pri kubizmu, je zgradil du- hovite podobe. Žensko telo in obraze je preoblikoval tako močno, da so na meji groteske. V nekaterih podobah pa je pustil steklu, da s prosojnimi učinki in valovitimi optičnimi teksturami ustvarja nežne, lirične podobe. Slike so sestavljene iz mnogih odseвов in jih lahko doživimo šele v seštev- ku pogledov. V prepletu prebliskov in odbleskov stekla se oblikuje resnični privid Hermanovih podob⁶.

Raznolikost učinkov stekla in svetlobe (detalji slike Zelene tančice)

Lacijevo slikarstvo je likovna poezija, ki nosi madžarska imena njiv, obron- kov, zalivov in bregov domačega kraja. To so ta *mesta nasmeškov, biše miru in kolibe radosti*, o katerih piše pesnik Bence⁷. Laci slika domačinom iz svoje generacije dobro znane podobe, hkrati pa imajo njegove slike univerzalni naboj, so upor proti smrti, elegija strasti in zaljubljenosti.

Bili so trenutki, ko je sam Bog

položil predte pisalo, svinčnik, kosček oglja.

[...]

Vzemi ga v roke, riši

*na travo, drevesa, papir in prah.*⁸

7. Zaključek

V tihi hiši v Goricah Lajos Laciju in meni natoči svoje vino. Vrhunsko je. Sebi v plitek kozarec natoči za prst starega viskija. „Ciril, ti razumeš nas Madžare,“ pravi. To ni res. Kako naj kdo razume Madžare? Še Madžari ne razumejo samih sebe. Ni naroda, ki bi razumel samega sebe. To ne pomeni, da ne poskušamo. Imamo znanstvene analize, umetniške zgodbe in poe- nostavljene razlage sveta, ki jih za šankom razglašajo okajeni redni gostje. Znanstvene razprave so natančne, a suhoparne. Hipoteze amaterskih poli- tičnih filozofov so sočne, a vedno zlagane. Mi trije pa prisegamo na umet- nost in zgodbo, ki gre nekako takole:

Pomembno je ljubiti, četudi le v spominih. Prijetno je biti v družbi prija- teljev in govoriti o umetnosti. Lepo je gledati dobre slike. Piti dobro vino. Dati rečem prava imena. Biti ustvarjalen in kulturen. In znati ustvarjalno hoditi po mostovih različnih kultur. Nujno je, da se znamo sredi mostu srečati. Verjamemo, da je ta most lahko tudi most nad črnim potokom z dvema imenoma. ■

Laci v svojem ateljeju, zima 2022 | Laci a műtermében, 2022 telén

^[1] Madžarska beseda „ér“ pomeni poleg potočka tudi veno, žilo. Ime je torej mogoče razumeti tudi kot „Črna žila“.

^[2] Poleg motiva kopalk so v Lacijevi seriji enako pomembni tudi motivi koles, ograj, korenin in štokelj. S kolesi se je Laci vozil po prekmurski ravnici do svojih simpatij. Tam so ga čakale ograje, ki so v slikarski govorici postale simbol meje, ki se je ne da preseči. Korenine so klasična metafora izvorov, osebnih in narodnostnih. Štoklje je Laci dožviljal kot znak lastnih prihodov in odhodov v Ljubljano.

^[3] Lajos Bence pravi v svoji znameniti pesmi „Izpovedati se je treba, izpovedati“ (Bence, Lajos, Vzklit iz kamna, prevod Béla Szomi, založba Franc-Franc, Murska Sobota, 2011, str. 23).

^[4] Herman, D. Mateja, Brez besed, Samo zate, samozaložba, Ljubljana, 2022, str. 11

^[5] Tudi ta citat je iz Bencejeve pesmi Izpovedati ... (Bence, Lajos, 2011).

^[6] Misel o prebliskih in prividih je Bencejeva, izrečena v pogovoru v nedeljo, 22. januarja 2023.

^[7] Še en citat iz Bencejeve pesmi Izpovedati ... (Bence, Lajos, 2011).

^[8] Ibid.

Ciril Horjak

Herman László - Laci túl hosszú nyara

1. László fiatalkori patakja

A régészek tudják, hogy a Lendvától nem messze fekvő Lakos falu közelében található egy bronzkori régészeti lelőhely. De a régészeken kívül a szlovének szinte alig ismerik ezt a kis települést. Két Lakos is létezik: Felső és Alsó. Három is lehetne, de a helyieken és a már említett régészeken kívül csak a keresztrejtvényfejtők ismerik őket. Azonban László számára, aki 1961-ben született ebben a faluban, Lakos jelentette az egész világot. Csak tizenéves korában jött rá, hogy ez nem egészen így van. Tizenöt éves korában hagyta el először szülőfaluját. A Ljubljanai Tervező Középiskolába járt. Kiváló művészeti iskola volt (és még mindig az). Laci megtanult rajzolni, festeni, számtant gyakorolt, és földrajzt tanult. De titokban még mindig meg volt győződve arról, hogy a földi felhők Felsőlakosról erednek, ahogy a helyiek mondják.

Laci, 1980 körül

A falu mellett patak csörgedezik. Mint minden pataknak ezen a vidéken, ennek is két neve van, egy szlovén: Črnc, és egy magyar: Fekete-ér¹. Azért kapta ezt a sötét nevet a patak, mert az eső a murabaráti fatörzsekről fekete üledéket mos bele. A neve ellenére negyven évvel ezelőtt a patak vize elég tiszta volt ahhoz, hogy a fiatalok fürdhessenek benne. Erre alkalmas hely volt az alsólakosi híd, ahol a folyómeder nem iszappal, hanem apókavicssal volt borítva. A parton nád és szittyó nőtt.

Fürdőzés a Fekete-ér vízében Alsólakosnál, az 1960– as évek elején.

A fürdősapkás fiú középen Szúnyogh Sándor.

Forrás: Facebook, Lendava nekoč – Lendva a múltban, (MNMI-ZKMN)

A forró nyarak idején a falusi serülőkorú lányok sok bőrfelületet mutattak a legényeknek, akik így elkerülhetetlenül csapdába estek. Herman László – nyilván - itt esett szerelembe először. És nem csak egyszer, hanem többször is szerelmes lett ennél a pataknál, mindig nagyjából hasonló kudarccal. Az estebe nyúló nyári délutánokon kezdődik Laci képeinek a története².

2. Emlék és szerelem

Negyven évvel később László hirtelen saját emlékeinek lett a régésze. Kamaszkori élményei által inspirálva az elmúlt két évben (2021 és 2022) több mint hetven festményt készített a különleges technikájával. A rejtélyes motíváció bizonyos mértékig a művész titka. Sok beszélgetésre volt szükségem a művésszel ahhoz, hogy megértem, miért is olyanok a festményei, amilyenek. Néha egyedül, de gyakran Laci barátaival és ismerőseivel: borászok és költők, gazdák és „falusi bolondok” társaságában társalogtam. Most már értem a dolgokat, és tudom, hogy Lacinak meg kellett festenie ezt a sorozatot. A művészeti szövegekben az írók túl gyakran használják a „belső

szükségyszerűség” kifejezést, de László számára ez nem csak egy kifejezés, hanem maga a valóság³.

Két szó kísért, amikor a „Hosszú nyár” képeiről próbálok írni. Az egyik az emlék, a másik a szerelem. A probléma az, hogy egyik szó sem elég pontos. Más nagy szavak, mint például a hazaszeretet, a lelkesedés, a hűség, stb. mögött is nehéz konkrét jelentéseket találni. A szavak fátyla mögött ezek a fogalmak csak a gondolatok és érzések homályos ködjeként, vagy egyáltalán nem is léteznek. Laci felesége, Mateja írta verseskötetében⁴:

Micsoda gyötrelmes pillanatok, amikor szóhoz sem jutunk.

Ha jellemezni szeretnénk a festő fiatalkorának varázslatos képeit, ahhoz meg kell találnunk a megfelelő szavakat. Laci és én megtaláltuk a megoldást - egy költőt hívtunk segítségül.

3. Fotózás a katalógushoz

Vasárnap délután van, a téli időjárás hideg és nyirkos. Herman László nyaralója csendes és komor. A legnagyobb élő magyar költővel, Bence Lajossal ülünk Herman László hétvégi házikójának nappalijában. Egyedül vagyunk a szobában, mert László lent van a pincében. Itt van a műhelye, ahol képkereteket készít. Amikor a kép elkészül, felviszi a kanyargós lépcsőházon keresztül a nappaliba. László és én készen állunk. A képet a polcra tettük. Lajos azért jött el, hogy segítsen szavakat találni a címekhez, de megrkértem, hogy segítsen a művek fotózásában is a katalógus elkészítéséhez. „Harmonikus tandem vagyunk.” De a képeknek nincs vége. Bencével kiabáljuk, hogy „Elég volt, nem fogunk tudni mindent lefotózni!”

„Tüstént! Lent még vagy húsz képem van!”, rajz: C. H., 2022

Amikor a fáradhatatlan művész lemegy a lépcsőn az újabb darabokért, mindössze annyit mondok: „Laci túl sokat dolgozik!”. Bence leteszi az egyik képet a polcra, kezébe veszi a lámpát, és azt mondja: - „Ez is jó. Csinálj róla egy fényképet!”

Késő este végzünk. Lacival Ljubljanaba kell mennünk. Muszáj legközelebb folytatnunk a munkát. A művek közül ötvenet sikerült lefényképeznünk, ezek a nappaliban vannak, további tizenötöt pedig a pincében hagyunk. Laci azt állítja, hogy még körülbelül húsz-harminc kép van Ljubljanaban. Laci tényleg túl sokat alkot.

4. Női és növényi motívumok

 „Egy kicsiny rügy, ha felpattan: ez a teremtés maga. Átélni egy kicsi élet teremtő kínját! Egy szfóból jövő ölelés szenvedélyét, súlyát!”⁵

A festészetből nem hiányoznak a fürdőző nők és férfiak motívumai. A japán grafikusok, a 18. századi indiai miniatüristák, a holland Rembrandt, a francia Ingres, számos impresszionista és posztimpresszionista - mindannyian szerettek meztelenül fürdőző hölgyeket ábrázolni. Külön említést érdemel Edgar Degas és Mary Cassatt, akik a mosakodás különösen gyengéd és intim jeleneteit örökítették meg. A modernista Cézanne és Picasso is festett egy sor meztelenül fürdőző nőt ábrázoló motívumot, csatlakozva a hasonló motívumokat festő művészek hosszú sorához. E két művészen két határozottan modern szemléletet lehet megkülönböztetni: Cézanne-t szenvedélyesen izgatta a forma, míg Picasso különösen érdeklődött a forma és maga a szenvedély iránt. Legújabb sorozatával Laci az utóbbi hagyományt folytatja.

Nőket fest egyedül vagy párban, gyakran növényzettel körbe burkolva. Bence Lajos azt állítja, hogy ő maga tanácsolta Lacinak a növényi motívumok használatát. »Nem lehet csak úgy lefesteni a nőket, valami zöldet is kell hozzájuk tenni.« A bonyolult technikai módszer mintha egy ilyen kompozícióhoz lenne rendelve. Herman speciális festékeket és üvegport kombinál. A technológiai folyamatot és a művészi módszert egyaránt elsajátította, s a kettő kölcsönhatásában egy egészet hoz létre. A *„Hosszú, forró nyár”* című ciklus megalkotásánál a formák fontosabbak, mint a színek. A képek akkor sem veszítenének a rajz tisztaságából, ha fekete-fehér lencsén keresztül néznénk őket. Amikor azonban Herman színeket alkalmaz, azok többnyire zöld és kék színeképekből származnak. Barna tónusokkal és sárga fénypontokkal állítja be őket. Ebben a sorozatban a színek érzelmeket hordoznak.

5. Zöld bőrök

A zöld és a kék színek különösen fontosak Herman munkáiban. Mindekettő sokféle árnyalatban és kombinációban jelenik meg, de a legtöbb festményen a kék szín másodlagos szerepű. Herman László nem keresi a vörös és a narancsvörös tónusok egymást kiegészítő kontrasztjait. Ezeket csak mintaként használja festményein. A képek barnás és szürke részeihez képest a zöld már a meleg ellentétét idézi fel a szimultán kontraszt révén. A zöld sokféle változatban szerepel Laci festményein. Krómzöld, levélzöld, sárgászöld, kékszöld, szürkészöld, olajzöld, smaragdzöld, citromzöld... Laci a zöld végtelen variációit nem csak a lombokban, levelekben és a szertetvirágban, hanem a lányok bőrén is megfesti. Kivétel nélkül minden női bőr ilyen színű. »Azért festem őket zöldre, mert megrészegítenek,« - mondja arról, hogyan vált a lányok gondolatának megszállottjává. Egyikük sem viszonzta a szerelmét. Ez minden bizonnyal a saját hibája volt. Nem tudta, hogyan kell szép leveleket írni. Azt se tudta, hogyan szólítsa meg a fiatal lányokat olyan magabiztossággal, amely megnyitja a szívüket. Négy évtizeddel később László már teljesen ősz, és boldog házasságban él. Ismerősei és barátai már lassan elmennek vagy elválnak, de az ő házassága irigylésre méltóan szilárd.

Miért pont most jutott ez eszébe? Ez az első szerelmeinek a leltára? Talán egy mód arra, hogy az örök szenvedély lángját megőrizze? A hosszú, lakosi nyarak korai érzelmeit Laci a lelkének legrejtettebb titkai között őrizte. Visszatér korai ifjúságának színhelyére, amikor lányai már olyan idősök, mint ő maga volt, amikor a Fekete-ér nádasában sétált, és a szerelemről álmodozott. Megtanulta elfogadni, hogy a patakparton fürdőző nők gyönyörű jelenetei visszavonhatatlanul eltűntek. A világ megváltozott. Akár csak a múltban, két dologért ma is érdemes harcolni: az emlékekért, amelyek meghatároznak bennünket, és a szeretetért, amely értelmet ad az életünknek.

6. Szemformák

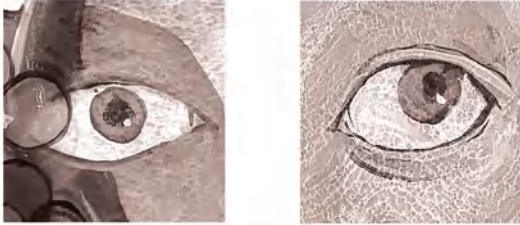
László a kamaszkor sötétségéből kiemelte a lányok tekintetét és friss, titokzatos képekké formálta őket. Hatalmas szemek bámulnak ránk a bokrok mögül. Mi 15 vagy 16 éves korukban nézzük őket. Túl kevés a tapasztalatunk, és túl sok a vágyunk, ezért a szívünk megvadul, amikor az ágak közötti résen keresztül megpillantjuk egy lány mellét. Laci életművében a mellek mellett a szemek is különleges helyet foglalnak el. Tágra nyílt, nagy szemfehérjékkal, ovális alakzatban, kihegyezett élekkel festi meg őket. A felső szemhéjak ritkán érnek a pupillákhoz, így a szemek azt a benyomást keltik, mintha üresen bámulnának a semmibe. A mezopotámiai alakok boldog arcára és a bizánci kegyencek gögös tekintetére emlékeztetnek.

Balra: Egy imádkozó sumér szobra, Kr. e. 2900–2600 körül,

Jobbra: Theodora császárnő, ravennai mozaik, 5. század

Néhány festményen Laci úgy formálja a szemeket, hogy a felső szemhéj kissé le van hunyva. Ilyenkor a lányok arckifejezése lanyha és csábító. Kék ikonjának arca földönfeletti és álomszerű.

Balra: Kék ikon, részlet, Jobbra: Zöld ikon I., részlet

Laci életművének egy fontos részében képi világát simán építette fel. A kubizmusból kölcsönzött geometrikus formákat használva szellemes képeket alkotott. A női testet és arcokat olyan mértékben alakította át, hogy azok már-már a groteszk határát súrolják. Néhány művén hagyta, hogy az üveg áttetsző hatásával és hullámos optikai textúrájával finom, lírai képeket hozzon létre. A festményekben sok a tükröződés, ami csak teljes nézetben tapasztalható. A fényvillanások és az üveg tükröződéseinek összefonódásában Herman képeinek igazi delibábjá alakul ki⁶.

Különféle üveg- és fényhatások (a Zöld Fátyol című kép részletei)

Laci festészete vizuális költészet, ami szülőhelye mezőinek, domboldalainak, öbleinek és partjainak magyar nevét viseli. Ezek azok a mosoly-helyek, a békesség házai és a boldogság kunyhói, amelyekről a költő Bence Lajos⁷ ír. Laci olyan képeket fest, amelyeket jól ismernek nemzedékének helybéli lakosai. Ugyanakkor festményei univerzális töltettel bírnak, melyek a halál elleni lázadás, a szenvedély és a szerelembe esés elégiái.

„Volt úgy, hogy maga az Isten

tett eléd egy írószerszámot, ceruzát, faszén-darabkát.”

[...]

„Vedd fel, rajzolj vele

 füre, fára, porba, papírra.”⁸

7. Zárszó

Egy csendes Lendva-hegyi házban Bence Lajos a borát tölti nekem és Lacinak. Nagyszerű. Magának egy ujjnyi régi whiskyt tölt egy sekély pohárba. „Ciril, te megértesz minket, magyarokat” - mondja. Ez nem igaz. Hogyan értheti meg bárki is a magyarokat? Még a magyarok sem értik meg saját magukat. Nincs olyan nemzet, amely megérti önmagát. Ez nem jelenti azt, hogy nem próbálkozunk. Vannak tudományos clemzéseink, művészi történeteink és leegyszerűsített viláértelmezéseink, amelyeket a pult mögötti törzsvendégek hirdetnek. A tudományos viták pontosak, de szárazak. Az amatőr politikai filozófusok hipotézisei saftosak, de mindig hamisak. Mi hárman viszont a művészetre esküszünk, és a történet valahogy így szól.

Fontos szeretni, már csak az emlékekben is. Jó barátok társaságában lenni, és a művészetről beszélgetni. Jó szép festményekekt nézegetni. Jó érzés jó bort inni. Hogy a dolgokat a valódi nevükön nevezzük. Kreatívnak és kulturáltnak lenni. Valamint képesek lenni kreativan átkelni a különböző kultúrák hidjain. Lényeges, hogy a híd közepén tudjunk találkozni. Úgy véljük, hogy ez a híd akár a két nevet viselő Fekete-ér fölött ívelő híd is lehet. ■

^[1] A magyar “ér” szó nemcsak patakok jelent, hanem eret, erezetet is. A Fekete-ér név tehát többféleképpen értelmezhető..

^[2] A fürdőruha motívumán kívül Laci sorozatában ugyanolyan fontosak a kerékpár, a kerítés, a gyökerek és a golyák motívumai. Laci a muravidéki síkságon keresztül biciklizett a szimpatizán-saihoz. Ott kerítések vártak rá, amelyek a festészet nyelvéen a nem átléphető határ szimbólumává váltak. A gyökerek a személyes és nemzeti eredet klasszikus metaforái. Laci a golyákat a saját Ljubljana-ba való érkezésének és távozásának jeleként élte meg.

^[3] Bence Lajos mondja híres versében: „Vallani kell, mindig vallani” (Bence Lajos, Vallani, fordította Szomi Béla, Franc-Franc kiadó, Múraszombat, 2011, oldal 5).

^[4] Herman, D. Mateja, Szavak nélkül, Csak neked, saját kiadás, Ljubljana, 2022, oldal11

^[5] Tudi ta citat je iz Bencejeve pesmi Vallani ... (Bence, Lajos, 2011).

^[6] Misel o preblishih in prividih je Bencejeva, izrečena v pogovoru v nedeljo, 22. januarja 2023.

^[7] Egy másik idézet Bence Vallani ... című verséből (Bence, Lajos, 2011).

^[8] Ibid.

Mecen kataloga

József Maygar (portret ob 80-letnici) Laszlo Herman, akril na platnu, pomlad 2022

Gospod Jožef Maygar je zvesti mecen kulture. Za umetnost ga je navdahnili njegov prezgodaj umrli mladostni prijatelj, pesnik Sándor Szúnyogh. Izguba, ki je nikoli ni prebolel, je v njem prižgala žar mecenstva. Uspešen podjetnik, lastnik družbe KG Lendava, je vztrajen podpornik umetnosti. Ljubezen do svojega kraja izkazuje predvsem s tankočutno skrbjo za posvetno in cerkveno stavbno dediščino domačih krajev. Avtor se mu iskreno zahvaljuje za podporo pri izdaji tega kataloga.

Meceni razstave

Zahvaljujem se podjetju Livarstvo Szilágyi. Posebna zahvala gre ustanovitelju podjetja gospodu Ernőju Szilágyiju, prijatelju umetnika in umetnosti. Brez njegove pomoči bi bila postavitev te razstave mnogo težja, če že ne kar nemogoča naloga.

LIVARSTVO
SZILÁGYI

Hvala podjetju mc2, kreativne rešitve, čigar direktor Igor Bernot je moj neuradni galerist. Svoje poslovne prostore je opremil z nizom mojih del. Nekatera so predstavljena tudi na tej razstavi. Hvala za podporo.

Podjetje Saubermacher je prispevalo pomemben kamenček v proračunskem mozaiku mojega projekta. Zahvaljujem se prijatelju, direktorju podjetja Saubermacher Ekologija, gospodu Jožetu Koconu za pomoč.

Saubermacher

Gospodu Kulčarju, direktorju podjetja Vina Kulčar, se zahvaljujem, da smo lahko na odprtju nazdravili z vrhunskimi vini iz Lendavskih goric. Njegova vina dokazujejo, da ni le ljubitelj umetnosti, ampak da je tudi sam umetnik dobre kapljice.

Hvala podjetju VIA international, ki ga vodi moj prijatelj iz otroških let Teo Klar, za prispevek k pogostitvi na odprtju razstave.

Zahvale

Zahvaljujem se njegovi ekscelenci veleposlaniku republike Madžarske v Sloveniji gospodu Andorju Dávidu, direktorici Lisztovega inštituta - Madžarskega kulturnega centra Ljubljana, gospe Biborki Molnár-Gábor, kulturnima asistentoma na inštitutu Márku Répászkyju in Ines Katarini Gaal, sodelavka MNMI-ZKMN Lili Kepe Kocon ter kustosu razstave Cirilu Horjaku. Lajos Benceju sem hvaležen za pomoč in za blagoslov, ki ga lahko da le pesnik.

Življenjepis Laszla Hermana – Lacija

Leta 1961 je bilo za moje starše prav posebno leto, saj se jima je na začetku poletja kar doma v Gornjem Lakošu - Felsőlakos končno uresničila velika želja. Dobila sta četrtega otroka in to prvega sina. To pa res ni bilo kar tako. Kasneje se je naša družina povečala še za dva člana. Kot mulček sem že zelo kmalu kazal veliko ustvarjalne žilice in s tem kravžljaj živce mojim staršem, saj za kmetijska opravila nisem kazal kaj dosti zanimanja. Včasih sem kakšno domače delo preprosto naprtil komu od mojih sorojencev, največkrat bratu, ki je zahvaljujoč temu res prevzel našo kmetijo.

Po končanem pouku v osnovni šoli Gaberje – Gyertyános in kasneje v Lendavi sem se večkrat rad zatekel kam na samo, le da sem lahko na miru ustvarjal. Tako mi je bila pot že kot 15-letniku načrtana in sem pristal na Srednji šoli za oblikovanje v Ljubljani. Pripetij od tam je za celo knjigo, še več se jih je nabiralo v poletnih mesecih v domačem kraju in kasneje na Pedagoški akademiji smer Likovna – tehnična vzgoja v Ljubljani. Morda sem se le malce zresnil, ko sem diplomiral na Pedagoški fakulteti in postal profesor likovne umetnosti ter kaj hitro našel službo kot učitelj na eni od ljubljanskih osnovnih šol. Ves čas sem svoje pedagoško delo dopolnjeval z ustvarjalnim delom na področju likovne umetnosti, kar počnem z enako intenziteto še dandanes, morda le v obratnem vrstnem redu. Sedaj sem pa že v življenjskem obdobju, ko se bom lahko čez čas s sivimi lasmi in z veliko sreče posvečal le umetnosti in svoji družini.

Herman László – Laci, önéletrajz

1961 egészen különös év volt a szüleim számára, ugyanis a nyár elején otthon, Felsőlakosban, végre beteljesedett a nagy kívánságuk. Megszületett a negyedik gyermekük és az első fiuk. Ez azonban nem a véletlen műve. Később a családuk még további két taggal bővült.

Fiatalon már hamar megmutatkozott bennem a kreativitás, ami a szüleim idegeire ment, mivel nem mutattam nagy érdeklődést a mezőgazdasági munka iránt. Néha egyszerűen csak átadtam a házimunka egy részét valamelyik testvéremnek, leggyakrabban a bátyámnak, aki ennek köszönhetően valóban átvette a gazdaságunkat.

Általános iskolai tanulmányaimat Gyertyánosban kezdtem, majd Lendván folytattam. Tanulmányaim befejezése után gyakran szerettem egyedül elmenni valahová, hogy csak úgy, nyugodtan alkothassak. Tehát az utam már 15 évesen meg volt rajzolva, és a ljubljana-i képzőművészeti középiskolában (Srednja šola za oblikovanje) kötöttem ki. Egy egész könyvnyi emlékem van onnan, és még több, amit a szülővárosomban töltött nyári hónapok alatt, majd később a ljubljana-i Pedagógiai Akadémián folytatott művészeti és műszaki tanulmányaim alatt gyűjtöttem össze. Talán csak akkor jőzanodtam ki egy kicsit, amikor elvégeztem a pedagógiai kart, és képzőművészet tanár lettem, majd az egyik ljubljana-i általános iskolában találtam tanári állást. A tanári munkámat mindvégig a képzőművészet területén végzett alkotói munkával egészítettem ki, amit ma is ugyanolyan intenzitással végzek, csak talán fordított sorrendben. Most viszont az életemnek már egy olyan szakaszában vagyok, amikor magamat megőszült hajjammal és sok örömmel a művészetnek és a családomnak szentelhetem.

Samostojne razstave | Egyéni kiállítások:

Zebra, Ljubljana, 1998
Atrij mestne hiše L., Tržič, 1999, 2001
Galerija in kavarna Stolp, Kranj, 1998
Galerija Menaček, Prevalje, 2008, 2012
Galerija Štibelj, Mežica, 2002, 2005
Goldmark Károly Művelődési K., Keszthely, 2014, 2018
RTV Slovenija, Studio madžarskih programov, Lendava, 2013, 2017
Halász Móricz-kúria, Dabas, 2003
Kossuth-ház Galéria, Dabas, 2013, 2016, 2018
Veleposlaništvo Madžarske, Ljubljana, 2010, 2014
Zveza Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2014, 2017
Menačkova domačija, Domžale, 2012
Galerija 19, Dolsko, 2012, 2014, 2016, 2018
Galerija SALUS, Ljubljana, 2016
Egry József Emlékmúzeum, Badacsony, 2013, 2016
Gledališka in konc. dvorana, Lendava, 2010, 2013, 2017
Narodna in univerzitetna knjižnica, kavarna, Ljubljana, 2015, 2018
Galerija Lipa, Monošter, 2011, 2016
Szelmann-ház, Budimpešta, 2008
Balassijev inštitut (Madžarski kult. inštitut), Ljubljana, 2016, 2018
Galerija Bánffy, ZKMN, Lendava, 2008, 2014, 2018
Városi Művelődési Központ, Lenti, 2014, 2018
WTC Ljubljana e denar mc2 d.o.o., poslovni prostori, 2019
Galerija Rovás, Košice, Slovaška 2022

Skupinske razstave | Csopartos kiállítások:

Obalna galerija, Piran, 1988
Galerija Ivana Groharja, Škofja Loka, 1999
Mestna galerija, Škofja Loka, 1989
Galerija Štatenberg, 2007
Galerija Majšperk, 2008
Kossuth-ház Galéria, Dabas, 2008
Keszthely, 2002
Galerija Lipa, Monošter, 2018
Madžarski kulturni center, Ljubljana, 2018, 2021

Ilustracije, vitraži | Illusztrációk, ólomüveg ablakok:

Bence Lajos: likovna oprema pesniške zbirke *Szóval vágok rendet (Versek)*
Bence Lajos: likovna oprema knjige *Egyszer én is (Muváridéki rövid történetek)*
Möscha Lorin: likovna oprema knjige *Plezanje kot igra*
Učbenik: Béla Szomi, *Delovni zvezek za fiziko za 8. razred*
Motivi 11 vitražev r. k. cerkve v Dabasu
Béla Szomi, likovna oprema pesniške zbirke, *Vrtavka z Nadiže*, 2022
Vitraži v zvoniku v Trimlinih 2022

Nagrade | Díjak:

Odkupna nagrada Obalne galerije Piran, 1987
Nagrada Györgya Zale na področju narod. kulture, 2019
Zlati križ za zasluge Madžarske republike, 2021

Korenine spomina | Az emlékezés gyökerei, 2022

Črni obrazi | Fekete arcok, 2022

László Herman

Dolgo, vroče poletje v Lakošu |

Hosszú, forró nyár Lakosban

Katalog slik

Uredil: Ciril Horjak

Spremno besedilo: Ciril Horjak

Prevod v madžarščino: Márk Répászky

Fotografije del: Ciril Horjak in Lajos Bence

Izdano s podporo Lisztovega inštituta,

Madžarski kulturni center Ljubljana

hu **Lisztov inštitut**
Madžarski kulturni center Ljubljana

Izdal: Madžarski kulturni center Ljubljana

Zanj: Bíborka Molnár-Gábor

Tisk: Tiskarna Januš

Naklada: 300 izvodov

Ljubljana, 2023

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

75(497.4):929László H.

HERMAN, László

Dolgo, vroče poletje v Lakošu = Hosszú, forró nyár
Lakosban : [katalog slik] / László Herman ;
[uredil Ciril Horjak ; spremno besedilo Ciril Horjak ;
prevod v madžarščino Márk Répászky ; fotografije del
Ciril Horjak in Lajos Bence]. - Ljubljana : Madžarski
kulturni center, 2023

ISBN 978-961-96144-0-2

COBISS.SI-ID 140527619

9 789619 614402